

5) „Odprawa posłów greckich”, Jan Kochanowski

- Pierwszy polski dramat nowożytny.
- XVI w.
- Wystawiony na weselu Jana Zamoyskiego.
- Bezpośrednio nawiązuje do żywej wówczas dyskusji na temat zasadności wyprawy wojsk polskich na Moskwę.
- Nawiązania stanowiła też atmosfera sejmików szlacheckich.

Ważne wydarzenie społeczne.

Postawa polskiej szlachty.

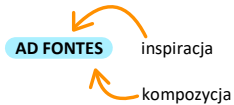
TEMATYKA

Kierowanie się w sprawach dotyczących społeczności własnymi potrzebami.

VS

Rezygnacja z osobistych potrzeb na rzecz dobra ogółu.

Parys (Aleksander) porывa Helenę. Grecy przybywają po swoją królową, ale uległy swej radzie król Priam decyduje się pozostawić kobietę w Troi – zgodnie z życzeniem Aleksandra.

Zgodnie z zasadami kompozycji dramatu antycznego:

- Czas akcji: 1 dzień.
  - Miejsce akcji: pałac Priama.
  - Akcja: przybycie posłów po Helenę.
  - Wysoko urodzeni bohaterowie.
  - Decorum – brak krwawych scen, wyszukany język.
  - Prolog + epilog przerywane stasimonami.
- Zasada trzech jedności.
Zasada decorum.
- Orange arrows point from the first three bullet points to the text 'Zasada trzech jedności.' and from the fourth and fifth bullet points to 'Zasada decorum.' A blue arrow points from the sixth bullet point to the same text.

Stasimon – pieśń chóru.

Epilog – końcowa część utworu nie będąca właściwą częścią fabuły.

Prolog – wstępna część utworu stanowiąca relację o wydarzeniach sprzed akcji właściwej.

INSPIRACJA

Mit o wojnie trojańskiej.

BOHATEROWIE

Aleksander (Parys) – syn króla Priama, brat Hektora. Uprowadził Helenę, ponieważ dostał na to pozwolenie od Wenus (boginie poprosiły Parysa o osądzenie, która jest najpiękniejsza, a Wenus obiecała Parysowi Helenę w zamian za wskazanie właśnie jej). Parys nie chciał oddać Heleny Grekom. Starał się przekupić członków rady i manipulował nimi.

Priam – król Troi, ojciec Aleksandra i Kasandry. Nieudolny władca, który nie jest na tyle stanowczy, by przeciwstawić się woli syna i rady, nawet gdy stawką jest wypowiedzenie wojny.

Antenor – doradca Priama, wielki i rozważny patriota, który do końca kieruje się dobrem ojczyzny. Gdy wybuch wojny staje się faktem, namawia Priama, by Troja zaatakowała jako pierwsza.

Helena – najpiękniejsza kobieta na świecie, żona Menelaosa (króla greckiego). Źle ocenia postępek Aleksandra. Chce wrócić do domu, ale boi się hańby.

Kasandra – córka Priama, wieszczka. W swojej wizji przepowiada upadek Troi. Jej słowa nawiązują do historii o wojnie trojańskiej poprzez przywołanie sceny śmierci Hektora (brata Aleksandra) oraz pułapki w postaci konia trojańskiego.

Ulisses (Odyszeusz) – poseł grecki, który zgodnie z prawem domaga się wydania Heleny.

WYDARZENIA

Prolog	Antenor opowiada o czynie Aleksandra.
Epejsodion I	Aleksander chce zjednać sobie Antenora, by zyskać poparcie rady.
Stasimon I	Chór negatywnie wyraża się o ludziach młodych, którzy przez porywczosć gubią ojczyznę.
Epejsodion II	Helena uskarża się swej opiekunce (Pani) na los, który wyrwał ją z domu.
Stasimon II	Pouczenie, jak dbać o dobro ojczyzny, a nie o własne. („Wy, którzy Pospolitą Rzeczą władacie...”).
Epejsodion III	Relacja z rady: Antenor obstawał za oddaniem Heleny, ale popierający Parysa Ikeaton zmanipulował zebranych, opisując Greków jako okrutnych i wywyższających się. Dodatkowo zaproponował, by oddać Helenę dopiero, gdy Grecy wynagrodzą Troi stare krzywdy i zwrócą Medeę.
Epejsodion IV	Ulisses i Menelaos ubolewają nad decyzją Trojańczyków. Woleliby uniknąć wojny. Ulisses gani nieroztropną i skupioną na własnych potrzebach młodzież.
Stasimon III	Zapowiedź upadku Troi oraz zwrócenie uwagi na to, że Aleksander zawarł małżeństwo w nieodpowiednich okolicznościach.
Epejsodion V	Antenor namawia Priama, by ten zaczął przygotowania do wojny. Na scenę wchodzi Kasandra, która przepowiada upadek Troi.
Epilog	Priam nie wierzy Kasandrze, ale wnet przybywa żołnierz, który informuje o przybyciu wojsk greckich. Antenor namawia Priama, by Troja uderzyła jako pierwsza.

KONTEKSTY

- „Troja” (film), reż. Wolfgang Petersen
- „Pieśń o Achillesie”, Madeline Miller
- „Powtórka z Odysei” – Jacek Kaczmarski
- Postawa ludzi wobec spraw kraju w dowolnej epoce.

PATRIOTYZM

Wy, którzy Pospolitą Rzeczą władacie,
A ludzką sprawiedliwość w ręku trzymacie;
Wy, mówię, którym ludzi paść poruczono
I zwierzchności nad stadem Bożym zwierżono,

Mieście to przed oczyma zawżdy swojemi,
Żeście miejsca zasiedli Boże na ziemi,
Z którego macie nie tak swe własne rzeczy
Jako wszystkie ludzki mieć rodzaj na pieczy.

A wam więc nad mniejszymi zwierzchność jest dan.
Ale i sami macie nad sobą Pana,
Któremu kiedykolwiek z spraw swych uczynić
Poczet macie; trudnoż tam krzywemu wynić.
Nie bierze ten Pan darów ani się pyta,
Jeśli kto chłop czyli się grofem poczyta;
W siermiędze li go widzi, w złotych li głowach,
Jeśli najmniej przewinił, być mu w okowach.

Więc ja podobno
z mniejszym niebezpieczeństwem
Grzeszę, bo sam się tracę swym wszeteczeństwem;
Przełożonych występki miasta zgubiły
I szerokie do gruntu carstwa zniszczyły.

(chór)

MOTYWY

OBOWIĄZEK

„Niechże się Aleksander tak drogo nie żeni,
Żeby małżeństwo swoje upadkiem ojczyzny
I krwią naszą miał płacić! Jeśli w łaskę dufa
Boginiej swej, niech na to miejsce dwu się
boi,
Które dla niej rozgniewał i sądem swym
zgañił.

(Antenor)

STOICYZM

„Nie frasuj się, moje
dziecię miłe,
Takci na świecie być
musi: raz radość,
Drugi raz smutek; z tego
dwojga żywot
Nasz upleciony.”

(Pani)

SPOŁECZEŃSTWO, MŁODOŚĆ, ZGUBA

O nierządne królestwo i zginienia bliskie,
Gdzie ani prawa ważą, ani sprawiedliwość
Ma miejsca, ale wszystko złotem kupić trzeba!
Jeden to marnotrawca umiał spraktykować,
Że jego wszeteczeństwa i łotrowskiej sprawy
Od małych aż do wielkich wszyscy jawnie
bronią,
Nizacz prawdy nie mając ani końca patrząc,
Do którego rzeczy przyść za ich radą muszą.
Nie rozumieją ludzie ani się w tym czują,
Jaki to wrzód szkodliwy w rzeczypospolitej
Młódź wszeteczna: ci cnocie i wstydowni cenę
Ustawili; przed tymi trudno człowiekiem być
Dobrym; ci domy niszczą, ci państwa ubożą,
A rzekę, że i gubią (Troja, poznasz potym!),
A przykładem zaś swoim jako wielką liczbę
Drugich przy sobie psują.

(Ulisses)

6) Kazania sejmowe, Piotr Skarga

Obrady sejmu tradycyjnie rozpoczynały się mszą, podczas której kapłan królewski wygłaszał kazanie.

- Piotr Skarga (Powęski) w swoich kazaniach przeciwstawiał się reformacji, ale przede wszystkim nawoływał do dbania o ojczyznę i piętnował szkodzące jej zachowania.

WAŻNE POJĘCIA

Kazanie – gatunek literatury stosowanej, przemowa wygłaszana zwykle przez osobę duchowną wyznania chrześcijańskiego, która ma za zadanie nauczanie i przekazywanie treści religijnych.

Retoryka – sztuka pięknego i efektywnego przemawiania.

WAŻNE ŚRODKI RETORYCZNE

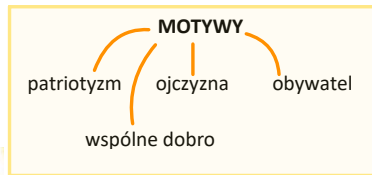
- Pytanie retoryczne
- Powtórzenie
- Porównanie
- Metafora
- Kontrast
- Wykrzyknienie
- Hiperbola
- Paradoks
- Antyteza
- Cytat
- Paralelizmy składniowe
- Szyk przestawny

KAZANIE WTÓRE

Skarga wymienia choroby toczące Rzeczpospolitą.

Każda choroba to inne niegodne patrioty zachowanie.

- Brak zainteresowania dobrem ojczyzny.
- Niezgoda wewnętrzna.
- Nowe religie (protestantyzm) i brak jedności religijnej.
- Słaba i niestabilna władza królewska.
- niesprawiedliwe prawa.
- Brak praworządności.

TOPOSY

Ojczyzna jako matka:

- zapewnia prawa i dobrobyt,
- należy jej się troska i szacunek.

„Ta matka ojczyzna namilsza wszczepiła wam i dochowała stan i majestat królewski, który jest zatrzymaniem i ozdobą wszystkich dóbr i sławy waszej”

Ojczyzna jako okręt:

- gdy tonie, nie można dbać tylko o swój dobytek, ale wspólnymi siłami ratować całość.

„Gdy okręt tonie, a wiatry go przewracają, głupi tłumoczki i skrzynki swoje opatruje i na nich leży, a do obrony okrętu nie idzie i mnima, że się sam miłuje, a on się sam gubi. Bo gdy okręt obrony nie ma, i on ze wszystkim, co zebrał, utonąć musi.”